

22097:8

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

Medelpad

Torpssön

Nilsson, Alfred.

Svar på MLMA: s fråga. 25 stätter.

(ej avslutad).

4 H. 4 c

1 tecken.

22097:8

Tiden mellan vårbrukets avslutande och slåtterns början kallade man
 , , Slåttern och nöbärgningen hette eller
 och under denna tid skulle man . Med uttryc-
 ket menades att låta gräset ligga på marken och torka, vil-
 ket ofta brukades på med gräs glest beväxt mark.

Att börja med slåttern kallades att , ,
 , . Slåttern börjades vanligen med de terra gräsbac-
 karna i hemäkern, och fortsattes sedan på den odlade marken. Därpå
 kom turen till utskiftena, sedan följde fäbodvallen och starrmyrarna
 och sist kom sjöslåttern. Ibland slog man dock fäbodvallen före ut-
 skiftena för att det värdefulla höet på fäbodvallen ej skulle bli för
 mycket utväxt, *avstat* .]

Slätterarbetet skulle i regel börja på Sara-dagen, såvitt
 vädret var gynnsamt. Eljest hade man för slåtterns början följande re-
 gel:

Även förekom uttrycket:

Uttryck för slåtterns avslutande voro:

. och att man hade höet under tak betecknades med uttryck

sådana som:

Det var bäst om man fick börja slåttarna på nymåne, ty då hade man bästa utsikten att få gott bärgningsväder. Uttryck för gott väder voro: , , . Om höet genom en regnskur blivit fuktigt sade man att det . Man kunde ej fortsätta med hässjningen längre än tills . Om höet blivit fuktigt av dagg sades det ha , . Att höet torkade bra hette att det .

Det gemensamma namnet på allt torkat hö var . Med , eller betecknades överhuvudtaget allt sträfväder. Efter de olika växtslag som ingingo i höet hade det olika namn, såsom , , , , , . Efter de olika växtplatserna benämndes det , , , . Gräs, som växt på gödslad mark kallades . Det hö, vartill frösädd ej förekommit, kallades , ; och bestod av olika gigel- och svingelarter, , daggräs, , kummin, , mjölkört, , spirea, m. fl. Fjölårsgräset hette . De olika egenskaperna hos höet betecknades med uttrycksådana som , , , . Dåligt bärgat hö kallades , .

Då den odlade jorden i äldre tider var jämförelsevis liten

och naturlig ängsjord också förekom i ringa omfattning, blevo myr- och skogsslätterna av så mycket större betydelse, och dessa kunde ofta ha en areal 5-6 gånger större än den odlade jordens. Hanne man ej avsluta slättern på dessa innan säden skulle skördas, fortsatte man den efter sädens inbärgande till långt fram på hösten. Efterhand som den odlade jorden ökades och vallhö i större utsträckning började odlas, övergav man så småningom skogsslätterna. Härtill bidrog också i viss mån att man vid enskiftets genomförande förlorade många av de slättermyrar man förut ägt och tvangs att i stället odla mera jord hemma vid gården.

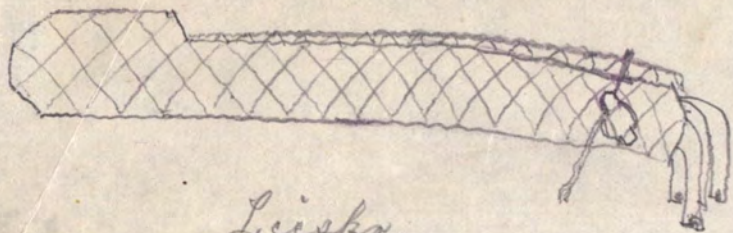
Den hömängd man ansåg sig behöva för varje djur räknades i lass och för ko och häst ansåg man att det behövdes sju lass per djur samt för får och getter ett lass för att täcka årsbehovet.

II. Redskap vid slättern.

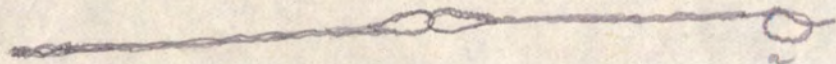
De redskap, vilka man använde under slätterarbetet, kallades med ett gemensamt namn *slätterskap*.

Lien. Denna hette *læ* och dess delar: själva bladet hette *låg* och övriga delar (se fig. 1 i frågelistan): a/ *knåb* b/ *fä*, c/ *röt*, d/ *ädkrök*, e/ *äd*, f/ *äg* eller *gar* g/ *ljbåka*.

Liarna tillverkades ibland av någon smed inom orten, men oftast köptes de från liesmeder inom andra orter vilka vore kända för sina vassa

Lieskr.

Svåga. & Löprigla

Bladoru
eller
kvistaru

Häng-
ori.

ῥᾶτλῆα

[D. Ström Gäckes hd]

Bladoru

Slängoru